



Z zachodniego terenu wojny: Atak angielskiej piechoty.

ataku lub kontrataku. Przy takim systemie walki, chodzi walczącym o to, aby jaknajbardziej przybliżyć swe rowy strzeleckie. Okopy zbliżają się niekiedy tak bardzo ku sobie, że żołnierze walczących armii słyszą wyraźnie swe głosy. Wtedy też zazwyczaj nastaje chwila, kiedy dalsze posuwanie się okopów, (przy pomocy poprzecznych rowów) jest niemożliwe, bo oprócz szrapneli, mitraliez, granatów zaczynają szerzyć zniszczenie ręczne bomby. I tu właśnie nastaje moment rozpoczęcia walki podziemnej, t. j. budowy podziemnych korytarzy, przez które zakłada się miny pod pozycjami nieprzyjacielskimi.

Walka podziemna coraz częściej jest stosowana w obecnej wojnie, zwłaszcza na froncie francusko-

wygodnie, potem zniża się i zwęża coraz bardziej, aż wreszcie zmienia się w kanał minowy, zakończony kotłem, w którym spoczywają środki wybu-

Do podpalenia używa się bądź przewodu elektrycznego, bądź lontu, przeprowadzonego korytkiem po przez przybitkę miny. Wybuch działa, oczywiście, w kierunku najmniejszego oporu, to jest na warstwę ziemi, oddzielającą kocioł minowy od nieprzyjacielskiego okopu. Ponieważ eksplozję wywołuje się w chwili, gdy armia rusza już do ataku, więc atakujący znajdują wyłom już gotowy, otwarty bezpośrednio przed nimi, a pozbawiony obrońców przez niszczącą siłę wybuchu. Zanim zaś nadejdą posiłki z dalszych linii okopu na zagrożone miejsce, zanim zaczną stukać mitraliezy, zdobywcy mogą już umocnić się częściowo w nowej pozycji i wykorzystać jej zasłony i urządzenia przeciwko dotychczasowym posiadaczom.

Lecz i przeciwnik wie, co mu grozi. I dlatego czuwa, podejmując bądź defenzywę podziemną, bądź kontratak podziemny. Każda galerya minowa, budowana pod okopem, rozgałęzia się na szereg kanałów, dążących ku przeciwnikowi. Tylko jeden z tych kanałów służy do założenia miny, inne są niby ogromne podziemne słuchawki do badania machinacyi przeciwnego okopu. Podobnie, jak straż w rowie okopu, tak i tutaj, pod ziemią, dzień i noc nasłuchują żołnierze specjalnie do tej służby wykształceni, czy nieprzyjaciół nie zaczyna kopać miny, czy gdzie w oddali nie odezwie się uderzenie łopat, lub oskarłów. Nie łatwe zadanie takich nasłuchiwczy. Straszna dźwigają odpowiedzialność. Wsłuchawszy się w pod-



Z zachodniego terenu wojny: Ostrzeliwanie nieprzyjaciela ze zdobytego rowu

chove. Praca niesłychanie trudna i żmudna. Z pomocą tacek lub wózka na linie usuwa się wykopaną ziemię, składając ją w szerszej części galeryi do chwili ponownego zasypywania gotowej już miny.

ziemne szelesty, muszą określić dokładnie kierunek robót nieprzyjacielskich, odległość, szybkość postępów. Omyłka, wynosząca tylko centymetry, może się pomścić straszliwie.



Obrazki wojenne: Na wedecie.

niemieckim. Celem tej walki jest zrobienie wyłomu i wprowadzenie zamieszania i dezorganizacyi w szeregi przeciwnika w tej samej chwili, kiedy zastęp żołnierzy wyrusza do ataku. Jest to ofenzywa podziemna, podkopywanie się pod pozycje przeciwnika, zakładanie min pod jego stanowiskami, lub w najbliższej od nich odległości — i powodowanie wybuchu nagromadzonych w kotle minowym materiałów eksplodujących w decydującej chwili rozpoczęcia walki. Zasadniczo ofenzywa podziemna rozpoczyna się wtedy, gdy dalsze posuwanie okopu na powierzchni ziemi jest już niemożliwe. Od najbardziej wysuniętych rowów okopowych kopie się podziemną galeryę pochyłą ku pozycjom przeciwnika. Zrazu jest ona tak wysoka, że żołnierz stoi w niej



Podziemna walka: W zdobytym okopie na zachodnim terenie.